

Nieuwsbrief SR Updates - Nummer 08, 2015

Nummer 8, 2015

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:505](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:503](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:433](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:501](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:507](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:508](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:432](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:510](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:511](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:434](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:513](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:514](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:512](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:517](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:518](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:502](#) 03-03-2015

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:516](#) 03-03-2015

Annotatie

[Weer noodweer. Noot bij HR 3 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:190.](#)

prof. mr. H. de Doelder

ANNOTATIE

**Weer noodweer. Noot bij HR 3 februari 2015,
ECLI:NL:HR:2015:190.**

prof. mr. H. de Doelder

De verdachte was op bezoek in het huis van zijn tante en maakte daar zo'n ruzie, dat hij door de politie werd verwijderd. Toen hij van het politiebureau kwam, ontdekte hij dat zijn jas, huissleutels en telefoon nog in het huis van tante lagen. Hij ging (weer) naar die woning, ging via de achtertuin en achterdeur (of: achterraam) naar binnen en wilde naar eigen zeggen vervolgens zijn spullen ophalen om naar zijn eigen woning te gaan. Hij zegt (later) dat hij er niet was om ruzie te maken.

Het bezoek bij tante wordt geconfronteerd met een neef, die nadat hij door de politie was verwijderd wegens agressief gedrag, opeens weer binnen stond. Twee mannen besprongen hem zonder iets te vragen onmiddellijk en drukten hem tegen de grond. Tijdens die worsteling beet de verdachte een van die mannen en daarvoor werd hij vervolgd.

De verdediging stelde dat verdachte uit noodweer handelde. Hij werd immers tegen de vloer gedrukt en zodoende, tegen zijn wil, in een conflictsituatie gebracht. Hij mocht zich daartegen verdedigen omdat zijn opponenten bovenop hem lagen.

Het hof overwoog dat de verdachte ondanks een negatief advies van de politie alsnog op irreguliere wijze de woning van tante wederom had betreden. De verdachte heeft, door aldus te handelen, de confrontatie gezocht en hij is rechtmatig uit de woning verwijderd, hetgeen weliswaar hardhandig is gebeurd, maar geenszins is volgens het hof aannemelijk geworden dat die verwijdering op een zodanige wijze heeft plaatsgevonden dat de noodzaak bestond voor de verdachte tot verdediging van zijn lijf tegen een ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding, dan wel het onmiddellijk dreigend gevaar daarvoor. Op grond van die feiten en omstandigheden was het hof van oordeel dat er geen sprake was van een noodweersituatie, zodat het beroep op noodweer(exces) niet slaagt.

Maar nu de Hoge Raad. Hij verwijst naar HR 28 maart 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU8087, NJ 2006/509, waarin inderdaad wordt gesteld dat gedragingen van de verdachte voorafgaande

aan de wederrechtelijke aanranding door het latere slachtoffer onder omstandigheden in de weg kunnen staan aan het slagen van een beroep op noodweer(exces). De Hoge Raad merkt op, dat dat bijvoorbeeld het geval is indien de verdachte de aanval heeft uitgelokt door provocatie van het slachtoffer en hij aldus uit was op confrontatie. In het door de Hoge Raad aangehaalde geval was dat niet het geval. Het verhaal halen na een niet-betaalde taxirit leverde onvoldoende 'eigen schuld' op, oftewel: misschien was het niet zo verstandig, maar ook weer niet zo onverstandig dat men geen beroep meer zou mogen doen op een strafuitsluitingsgrond. Een voorbeeld van eigen schuld door het opzoeken van een confrontatie vindt men bijvoorbeeld in HR 17 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV9085. Verdachte bemoeide zich met een ruzie van zijn vriend ('wie aan hem zit, zit aan mij'). Hij haalde uit met zijn vuist en het hof oordeelde dat hier sprake was van het halen van verhaal en niet van een verdedigingshandeling. In HR 17 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV9062 heeft de broer van verdachte de auto van het latere slachtoffer tot stoppen gedwongen en is verdachte vervolgens in die auto gestapt. Verdachte heeft die auto een bepaalde route opgegeven en de bestuurder vervolgens weer laten stoppen op een plek, waar de broer van verdachte weer kwam aanrennen en het slachtoffer begon te slaan en te schoppen. De verdachte heeft, in de auto, het slachtoffer belet uit te stappen en hem ook geslagen. Volgens het hof moet uit de gedragingen van de verdachte worden afgeleid dat hij de confrontatie heeft gezocht. In de twee laatste hier besproken zaken heeft de Hoge Raad de afwijzing van het beroep op noodweer en dus de veroordeling in stand gelaten: immers de verdachten zochten zelf de confrontatie op. Daarbij is niet zozeer van belang of er bij de verdachte sprake is van een zachte 'eigen schuld'; het opzoeken van de confrontatie geeft aan dat er sprake is van een harde '*dolus in causa*': een opzet om zich onnodig in de conflictsituatie te storten.

In de onderliggende hier geannoteerde casus meende het hof dat de verdachte door het wederom betreden van de woning, nadat hij daaruit was verwijderd, de confrontatie met het latere slachtoffer heeft gezocht. Dat nu acht de Hoge Raad echter niet zonder meer begrijpelijk, in aanmerking genomen dat het hof heeft vastgesteld dat de verdachte bij zijn terugkeer in de woning meteen werd besprongen en tegen de grond werd gewerkt en dat het hof de juistheid van de bewering van verdachte dat hij louter teruggekeerd was om – onder meer – zijn huissleutels op te halen, in het midden heeft gelaten.

Op zich zou ik me kunnen voorstellen dat deze uitspraak bevreemding wekt. Hoe beleefd moet je zijn tegen iemand die eerst met politiedwang uit je huis is gezet en die kort daarna weer terug is in je woning? Ik denk toch dat het daarin niet zit. Men moet de vernietiging zien tegen de achtergrond van de informatie uit het dossier. Daarin staat opgenomen de verklaring van de verdachte over zijn huissleutels. Dat lijkt toch redelijk. De kern zit hem in het volgende: waar haalt het hof eigenlijk vandaan dat door de verdachte de confrontatie (en niet zijn

sleutels) werd gezocht? Het hof had op zijn minst enig onderzoek moeten doen daarnaar en vervolgens iets op grond van het verhandelde ter terechtzitting aannemelijk kunnen achten.

Voor de advocatuur is de les de verweren duidelijk te formuleren, zoals *in concreto* kort en bondig is gedaan, gevolgd door een conclusie (in dit geval ontslag van rechtsvervolging). Zoals ik eerder in deze rubriek heb geschreven staat de Hoge Raad meer open voor een beroep op noodweer dan jaren geleden en is hij strenger bij de verwerping daarvan. Een goede verdediging kan tot resultaat leiden!

RECHTSPRAAK

***Verbeurdverklaring van het in beslag genomen geldbedrag
onvoldoende met redenen omkleed.***

Het middel klaagt dat de verbeurdverklaring van het in beslag genomen geldbedrag onvoldoende met redenen is omkleed.

In aanmerking genomen dat is bewezenverklaard – zakelijk weergegeven – het vervoeren van verdovende middelen, is het oordeel van het hof dat het in het middel bedoelde geldbedrag geheel of grotendeels door middel van het bewezenverklaarde is verkregen, zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet begrijpelijk.

Het middel slaagt.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak maar uitsluitend wat betreft de strafoplegging, wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Den Haag, opdat de zaak in zoverre op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:518

Zaaknummer: 13/03184

Wetsartikelen: 33 Sr

RECHTSPRAAK

Verontschuldigbare termijnoverschrijding voor het instellen van hoger beroep?

Het middel klaagt dat het hof het beroep op verontschuldigbare overschrijding van de termijn voor het instellen van hoger beroep, op ontoereikende gronden heeft verworpen.

In de overwegingen van het hof ligt besloten dat het hof de feiten en omstandigheden waaraan door de verdachte en de raadsman de conclusie is verbonden dat de verdachte ervan mocht uitgaan dat de behandeling van haar zaak op de in de dagvaarding genoemde zittingsdag zou worden aangehouden omdat eerst getuigen zouden worden gehoord, niet aannemelijk heeft bevonden. Dat oordeel van het hof is gebaseerd op het ontbreken van enig aanknopingspunt voor het gestelde in de stukken van het dossier en op de omstandigheid dat de verdachte na die zittingsdag niet heeft geïnformeerd naar het verdere verloop van haar zaak, terwijl dat naar het kennelijke oordeel van het hof in de situatie waarvan de verdachte was uitgegaan, wel in de rede had gelegen. Het hof heeft op grond van dit een en ander kunnen oordelen dat niet is gebleken van een verschoonbare termijnoverschrijding. De niet-ontvankelijkverklaring van de verdachte in het door haar ingestelde hoger beroep is, mede gelet op hetgeen door en namens de verdachte in dit verband is aangevoerd, toereikend gemotiveerd.

Het middel is tevergeefs voorgesteld.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:517

Zaaknummer: 13/04482

Wetsartikelen: 408 Sv

RECHTSPRAAK

Niet-ontvankelijkheid verdachte in hoger beroep, nu geen schriftuur, houdende grieven, is ingediend.

Het middel keert zich tegen de niet-ontvankelijkverklaring van de verdachte in het hoger beroep.

Voor zover het middel berust op de opvatting dat aan een verdachte die op de voet van artikel 450 lid 1 onder b Sv door middel van het geven van een schriftelijke bijzondere volmacht aan een griffiemedewerker hoger beroep heeft ingesteld, een zogenoemd grievenformulier moet worden uitgereikt of toegezonden dan wel dat hij in een zodanig geval anderszins van de zijde van justitie geïnformeerd dient te worden dat hij een schriftuur houdende grieven kan indienen, en dat het achterwege blijven daarvan in het geval dat tegen de ter terechtzitting in hoger beroep niet-verschenen verdachte verstek wordt verleend, eraan in de weg staat dat het hof toepassing geeft aan artikel 416 lid 2 Sv, faalt het omdat die opvatting geen steun vindt in het recht. Dat staat overigens niet eraan in de weg dat de rechter bij de beoordeling van de vraag of aan artikel 416 lid 2 Sv toepassing moet worden gegeven, rekening houdt met de omstandigheid of aan de verdachte zo een formulier is uitgereikt of toegezonden.

Ook voor het overige kan het middel niet tot cassatie leiden. Dit behoeft, gezien artikel 81 lid 1 RO, geen nadere motivering nu het middel in zoverre niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:502

Zaaknummer: 13/03263

Wetsartikelen: 450 Sv en 416 Sv

RECHTSPRAAK

Hoofdelijke aansprakelijkheid ten aanzien van wederrechtelijk verkregen voordeel.

Voor onderzoek door de cassatierechter komen alleen in aanmerking middelen van cassatie als in de wet bedoeld. Als een zodanig middel kan slechts gelden een stellige en duidelijke klacht over de schending van een bepaalde rechtsregel en/of het verzuim van een toepasselijk vormvoorschrift door de rechter die de bestreden uitspraak heeft gewezen. Het middel voldoet niet aan dit vereiste, zodat het onbesproken moet blijven.

Het is immers gericht op vernietiging van de bestreden uitspraak voor het geval dat de cassatiemiddelen in de hoofdzaak gegrond zouden worden bevonden en ziet in zoverre eraan voorbij dat ingevolge artikel 557 lid 4 Sv een uitspraak op een vordering van het Openbaar Ministerie, als bedoeld in artikel 36e Sr, eerst kan worden tenuitvoergelegd nadat en voor zover de veroordeling, als bedoeld in artikel 36e lid 1 Sr, in kracht van gewijsde is gegaan, terwijl ingevolge artikel 511i Sv een uitspraak op een vordering van het Openbaar Ministerie als bedoeld in artikel 36e Sr van rechtswege vervalt doordat en voor zover de uitspraak als gevolg waarvan de veroordeling van de verdachte, als bedoeld in artikel 36e lid 1 Sr, achterwege blijft, in kracht van gewijsde gaat (vgl. HR 14 april 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZD1016, NJ 1999/75). Opmerking verdient bovendien dat de rechter in voorkomende gevallen op grond van artikel 577b lid 2 Sv, het te betalen bedrag kan verminderen of kwijtschelden.

Het derde middel klaagt dat het hof ten onrechte heeft bepaald dat de betrokkene hoofdelijk aansprakelijk is voor de gezamenlijke betalingsverplichting ter ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel.

Op de gronden die zijn vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 10 tot en met 13 is het middel terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak, wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Den Haag, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:512

Zaaknummer: 13/01774

Wetsartikelen: 557 Sv, 36e Sr, 511i Sv en 577b Sv

RECHTSPRAAK

Het enkele ontbreken van de voorgeschreven identiteitscontrole betekent niet dat de opgave van de personalia onjuist of onbetrouwbaar is.

Het middel klaagt over de motivering van de bewezenverklaring van feit 1 en van feit 2.

Tot de daartoe gebezigde bewijsmiddelen behoort, kort gezegd, een proces-verbaal van politie houdende als relaas van de betreffende verbalisanten de aan hen door de op 13 februari 2011 te Rotterdam aangehouden bestuurder van de personenauto gedane opgave van de identiteitsgegevens van de verdachte.

Voor zover het middel berust op de opvatting dat reeds de omstandigheid dat de opsporingsambtenaren de identiteit van de aangehouden persoon niet hebben vastgesteld op de voet van artikel 55c Sv in verbinding met artikel 27a lid 1 eerste en tweede volzin Sv meebrengt dat de opgave van de persoonsgegevens van het bewijs moet worden uitgesloten, faalt het. Die opvatting is onjuist. Het enkele ontbreken van de voorgeschreven identiteitscontrole betekent immers niet dat de opgave van de personalia onjuist of onbetrouwbaar is, laat staan dat reeds daardoor van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM geen sprake is.

Voor zover het middel het oordeel van het hof bestrijdt dat over de juistheid van de opgave van de identiteitsgegevens van de bestuurder redelijkerwijs geen twijfel bestaat, faalt het eveneens. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk en is, mede in aanmerking genomen hetgeen de verdediging heeft aangevoerd, toereikend gemotiveerd.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:516

Zaaknummer: 13/03135

Wetsartikelen: 55c Sv en 27a Sv

RECHTSPRAAK

Klager ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard in zijn klaagschrift.

Het middel klaagt dat de rechtbank de klager ten onrechte niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn klaagschrift.

Op de gronden die zijn vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 4 is het middel terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak en wijst de zaak terug naar de Rechtbank Zeeland-West-Brabant, zittingsplaats Breda, opdat de zaak opnieuw wordt behandeld en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:514

Zaaknummer: 14/02212

Wetsartikelen: 134 Sv en 552a Sv

RECHTSPRAAK

Slagende bewijsklacht medeplegen diefstal van elektriciteit.

Het middel klaagt dat de bewezenverklaring van het onder 3 tenlastegelegde niet uit de gebezigde bewijsmiddelen kan worden afgeleid.

Blijkens het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep heeft de raadvrouw van de verdachte aldaar het woord gevoerd overeenkomstig de aan het proces-verbaal gehechte pleitnota. Deze pleitnota houdt, voor zover hier van belang, in:

‘Niet blijkt dat cliënt wetenschap had van de diefstal van electriciteit, dat hij enige rol heeft gespeeld bij het omleggen van de meter, verbreken van zegels etc. Hij heeft niet de electriciteitsrekening betaald (waardoor hij kon weten dat die te laag was o.i.d.), geen verklaringen, sporen o.i.d. die op medeplegen / medeplichtigheid wijzen. De aanwezigheid in de voorruimte van de loods en betaling van de huur is daartoe onvoldoende; dat zegt immers niets over de diefstal van electriciteit.’

Aangezien de bewezenverklaring van het onder 3 tenlastegelegde, voor zover behelzende dat de verdachte ‘tezamen en in vereniging met een ander of anderen’ elektriciteit heeft weggenomen, niet zonder meer uit de door het hof gebezigde bewijsmiddelen kan worden afgeleid, is de uitspraak in zoverre niet naar de eis der wet met redenen omkleed.

Het middel is terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak maar uitsluitend wat betreft de beslissingen ter zake van het onder 3 tenlastegelegde en de strafoplegging, wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Den Haag, opdat de zaak in zoverre op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:508

Zaaknummer: 13/03954

Wetsartikelen: 311 Sr

RECHTSPRAAK

Verdachte is niet het recht gelaten het laatst te spreken.

Het middel klaagt dat het hof in strijd met artikel 311 lid 4 Sv in verbinding met artikel 415 Sv de verdachte niet het recht heeft gelaten het laatst te spreken.

Uit het proces-verbaal blijkt niet dat aan de verdachte het recht is gelaten het laatst te spreken. Daarom moet het ervoor worden gehouden dat het in artikel 311 lid 4 Sv op straffe van nietigheid gegeven voorschrift niet in acht is genomen.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak en wijst de zaak terug naar het Gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:503

Zaaknummer: 13/01478

Wetsartikelen: 311 Sv en 415 Sv

RECHTSPRAAK

Geen strafvervolgning naast alcoholslot.

Het middel komt met rechts- en motiveringsklachten op tegen het oordeel van het hof dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk is in de vervolging van de verdachte wegens overtreding van artikel 8 WWV 1994.

Op de gronden die zijn vermeld in HR 3 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:434 kan het middel niet tot cassatie leiden.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:433

Zaaknummer: 14/05402

Wetsartikelen: 14 IVBPR, 68 Sr en 8 WWV

RECHTSPRAAK

Geen strafvervolgning naast alcoholslot.

Het alcoholslotprogramma en de wetsgeschiedenis

Het alcoholslotprogramma (ASP) bestaat sinds 1 december 2011 en wordt opgelegd aan bestuurders van motorvoertuigen – niet zijnde bromfietsen – die worden aangehouden met een ademalcoholgehalte tussen de 1,3 en 1,8 promille (resp. 570-785 ug/l) en aan beginnende bestuurders met een ademalcoholgehalte tussen de 1,0 en 1,8 (resp. 435 en 785 ug/l), of bij weigering van de blaastest. Het is een bestuursrechtelijke maatregel die wordt opgelegd door het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (hierna: CBR). De deelnemer aan het programma krijgt – nadat hij dit zelf heeft aangevraagd – een rijbewijs B met de code 103 ‘rijden met een alcoholslot’. Het ‘oude’ rijbewijs B wordt overeenkomstig artikel 132b lid 3 Wegenverkeerswet 1994 ongeldig bij de oplegging van de maatregel. Voor alle andere categorieën rijbewijzen, met uitzondering van categorie AM (het bromfietsrijbewijs), wordt het rijbewijs eveneens ongeldig. Het programma duurt (ten minste) twee jaar en betrokkenen betalen zelf de kosten van deelname aan het programma.

Het alcoholslot is een startonderbreker die van overheidswege wordt ingebouwd in de auto van een bestuurder aan wie de maatregel is opgelegd. De bestuurder moet voor het starten in het apparaat blazen. Het slot meet vervolgens de hoeveelheid alcohol in de adem en zorgt ervoor dat de auto niet start wanneer te veel alcohol in de adem wordt gemeten (meer dan 0,2 promille of 88 ug/l). Tijdens de rit vraagt het apparaat op een aantal willekeurige momenten om een herhaling van de blaastest. De deelnemer moet de geregistreerde gegevens om de 46 dagen laten uitlezen bij een uitleesstation. Daarna analyseert het CBR de data. Houdt de deelnemer zich aan de spelregels, dan kan het slot voortaan om de 92 dagen worden uitgelezen. Wanneer niet correct wordt meegewerkt aan het programma, kan de programmaduur worden verlengd of verdere deelname aan het programma worden ontzegd.

Tot de invoering van het ASP is blijkens de wetsgeschiedenis (*Kamerstukken II 2008/09, 31896, 3*) besloten omdat de wetgever het aantal ongevallen, veroorzaakt door het rijden onder invloed van alcohol, wilde terugdringen en de huidige bestuurlijke maatregelen onvoldoende effectief heeft bevonden. De wetgever heeft daarom nieuwe instrumenten nodig geacht. Een

dergelijk instrument is het ASP. De maatregel is door de wetgever in het bestuursrecht ondergebracht. Doel ervan is het aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers te verminderen door de zware overtreders bewust te maken van de grote gevaren van rijden onder invloed van alcohol en hen te leren een scheiding te maken tussen alcoholgebruik en het besturen van een motorrijtuig.

Wanneer is sprake van een criminal charge?

Het hof ziet zich allereerst voor de vraag gesteld of het opleggen van de maatregel is aan te merken als een ‘*criminal charge*’ in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM. De beantwoording van die vraag dient – onder meer in verband met de rechtszekerheid – in zijn algemeenheid en derhalve los van de omstandigheden van het geval te geschieden; dus ook zonder dat daarbij de concrete omstandigheden van de betrokken bestuurder/verdachte worden betrokken.

Indien de genoemde vraag ontkennend wordt beantwoord, moet ervan worden uitgegaan dat naast de bestuursrechtelijke procedure van de ongeldigverklaring van het rijbewijs en de oplegging van de maatregel in beginsel een strafrechtelijke vervolging van de betrokken bestuurder als verdachte door het Openbaar Ministerie mogelijk is.

Indien het antwoord op deze vraag daarentegen bevestigend luidt, geldt dat de uit artikel 6 lid 1 EVRM voortvloeiende waarborgen voor punitieve sancties, zoals de onschuldpresumptie, het legaliteitsbeginsel en de eisen van berechting binnen een redelijke termijn, in rechte kunnen worden ingeroepen. Daarbij kan vervolgens ook het *ne bis in idem*-beginsel een rol spelen, te weten bij de (beoordeling van de) beslissing van het Openbaar Ministerie, tot strafrechtelijke vervolging van een bestuurder als verdachte. Dit zou kunnen leiden tot het oordeel dat het door de overheid gelijktijdig of achtereenvolgens inzetten van een bestuursrechtelijke maatregel van het ASP en een strafrechtelijke vervolging, een verboden ‘dubbele vervolging’ ter zake van hetzelfde feitencomplex oplevert.

In de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) zijn in de loop der tijd maatstaven geformuleerd voor de beoordeling van de vraag of er sprake is van een *criminal charge* in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM. Zo dienen blijkens (onder andere) het arrest van het EHRM in de zaak *Engel en anderen tegen Nederland* van 8 juni 1976, *NJ* 1978/223, de volgende vragen bij die beoordeling te worden betrokken:

1. Is de handhaving van de overtreden norm naar nationaal recht als strafrechtelijk aangemerkt? Met andere woorden: wat is de classificatie naar nationaal recht?
2. Wat is de aard van het delict?

3. Wat is de aard en zwaarte van de maatregel, die met de overtreding wordt geriskeerd?

Deze toetsingscriteria van het EHRM worden bij de beoordeling van het ASP als bestuursrechtelijke maatregel ook gehanteerd in de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (vgl. de uitspraak van 23 oktober 2013, 2013301126/1/A3, ECLI:NL:RVS:2013:1643).

Uit de genoemde en uit andere uitspraken van de Afdeling komt als vaste lijn naar voren dat het opleggen van de maatregel, indien deze wordt opgelegd aan houders van een rijbewijs voor uitsluitend het besturen van motorrijtuigen van categorie B (kort gezegd: personenauto's), geen maatregel gebaseerd op een *criminal charge* in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM inhoudt, omdat de betrokkenen dat rijbewijs (met de hiervoor genoemde code 103) gedurende het ASP kunnen behouden.

Ten aanzien van de hiervoor weergegeven vragen overweegt het hof als volgt.

Ad 1. Blijkens de eerder onder 1.2 genoemde MvT is het opleggen van de maatregel door de wetgever in het bestuursrecht ondergebracht.

Ad 2. Het rijden onder invloed van alcohol is een gedraging die de veiligheid van de verkeersdeelnemers in gevaar brengt en daarom door de wetgever als misdrijf is gekwalificeerd.

Ad 3. De aard en zwaarte van de alcoholslotmaatregel worden naar het oordeel van het hof bepaald door de volgende factoren, die het hof in onderling verband beschouwt:

- de maatregel treft betrokkene vergaand in zijn rijbewijs of portemonnee;
- het ontbreken van een redelijke keuze voor de betrokkene, die immers ófwel dient deel te nemen aan het alcoholslotprogramma ófwel wordt geconfronteerd met ongeldigverklaring van zijn rijbewijs voor de duur van vijf jaren;
- met de persoon en de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene en met de overige (eventuele verzachtende) omstandigheden waaronder het feit is begaan, wordt bij oplegging van de maatregel geen rekening gehouden;
- de kosten voor betrokkene bij deelname aan het programma zijn zeer hoog;
- de persoonlijke gevolgen bij niet-deelname aan het programma, leidend tot verlies van het rijbewijs voor de duur van vijf jaar, zijn mogelijk (zeer) vergaand;
- reeds bij een eerste overtreding wordt de maatregel opgelegd;

- er is geen opschortende werking in geval van beroep;
- het programma en/of de gevolgen van het niet deelnemen aan het programma zijn beduidend zwaarder dan de strafrechtelijke maatstaven zoals neergelegd in de LOVS-richtlijnen en het zogenoemde Bos/Polaris-systeem dat door het Openbaar Ministerie wordt gehanteerd;
- de omstandigheid dat een vrijspraak in de onderliggende strafzaak geen invloed behoeft te hebben op het bestuursrechtelijke besluit tot het al dan niet opleggen van de maatregel;
- de in de strafzaak op te leggen sancties kunnen aanmerkelijke gevolgen voor het ASP hebben.

In de zaak *Nilsson tegen Zweden* van het EHRM van 13 december 2005 (ECLI:NL:XX:2005:AV3572) is geoordeeld dat de zwaarte van de maatregel van een ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de duur van achttien maanden zo ingrijpend is dat op zichzelf reeds sprake is van een als *criminal* te kwalificeren sanctie.

Het hof stelt vast dat indien een bestuurder om financiële of andere redenen niet deelneemt aan het ASP het rijbewijs voor de duur van vijf jaren ofwel zestig maanden ongeldig wordt verklaard.

De wetgever heeft ervoor gekozen om aan de beslissing tot oplegging van de maatregel geen discretionaire bevoegdheid te verbinden. Dit betekent dat door het CBR tot oplegging van de maatregel wordt besloten indien aan de wettelijke criteria is voldaan, zonder dat daarbij de persoon en de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene worden meegewogen, waaronder met name ook zijn of haar draagkracht.

Voor de bestuurders die door de politie in het verkeer zijn aangehouden en die in aanmerking komen voor het alcoholslot bestaat geen redelijke keuze, in die zin dat de bestuurder ofwel deelneemt aan het ASP of zijn rijbewijs voor de duur van vijf jaren kwijt is.

Het Openbaar Ministerie houdt, gelet op de geldende LOVS-richtlijnen alsmede op het eerdergenoemde Bos/Polaris-systeem, in zijn strafeis rekening met de aan een verdachte opgelegde alcoholslotmaatregel indien opgelegd voorafgaand aan de strafzitting. In die gevallen wordt – voor zover hier van belang – een voorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid voor de duur van twee maanden geëist. Het hof leidt hieruit af, mede gelet op de mededeling van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 18 augustus 2014, dat het Openbaar Ministerie op het standpunt staat dat het opleggen van de maatregel weliswaar geen *criminal charge* in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM is, maar dit wel door de betrokkene in

zodanige mate als punitief wordt ervaren dat het om die reden niet opportuun is om, naast de reeds opgelegde maatregel van het ASP, in de strafzaak een onvoorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te eisen.

De kosten verbonden aan deelname aan de maatregel van het ASP komen voor rekening van de deelnemer en zijn opgedeeld in kosten die betaald dienen te worden aan het CBR en overige kosten. De kosten die aan het CBR betaald dienen te worden kunnen worden onderverdeeld in twee soorten. De kosten van het opleggen van het ASP en de kosten van de uitvoering van het ASP. Tot de overige kosten worden gerekend de kosten met betrekking tot het alcoholslot zelf zoals het in- en uitbouwen van het alcoholslot, de lease van het alcoholslot, het uitlezen van het alcoholslot bij het uitleesstation en de aanschaf van het rijbewijs B met code 103. Voornoemde kosten dienen betaald te worden aan de betreffende leverancier. De geraamde kosten aan het CBR en de overige kosten bedragen tussen de € 4.000 en € 5.000.

Een vrijspraak in een aan de strafrechter voorgelegde strafzaak behoeft geen gevolg te hebben voor het al dan niet doorzetten van de maatregel. Nu de wetgever heeft bepaald dat het ASP op bestuursrechtelijke gronden wordt opgelegd, speelt een in het strafrecht gegeven vrijspraak in beginsel geen rol. In de bestuursrechtelijke beroepsprocedure wordt – indien van die procedure gebruik wordt gemaakt – de evenredigheid van de beslissing tot oplegging van het ASP marginaal getoetst, in die zin dat wordt beoordeeld of het CBR in redelijkheid tot het opleggen van de maatregel over had kunnen gaan. Bij deze toetsing stelt de bestuursrechter zich in de visie van het hof veelal terughoudend op. Hierdoor kan niet worden uitgesloten dat wanneer de verdachte in de strafzaak is vrijgesproken, hij nog steeds deelnemer is – en blijft – aan het ASP.

De maatregel wordt ook opgelegd in geval van eerste overtreding en geldt dus niet uitsluitend bestuurders die opnieuw de fout zijn ingegaan.

De in de strafzaak op te leggen sancties kunnen aanzienlijke gevolgen voor het ASP hebben. Neemt de betrokkene nog niet deel aan het ASP, dan kan hij, ingeval de strafrechter een onvoorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid oplegt, daaraan pas deelnemen nadat die ontzegging is beëindigd, waarbij het rijbewijs ongeldig blijft. Is de betrokkene reeds met het ASP gestart, dan wordt het ASP bij een door de strafrechter opgelegde ontzegging beëindigd en kan het ASP na expiratie van de ontzegging opnieuw worden aangevangen, waarbij het gecodeerde rijbewijs ongeldig wordt en voor de herstart van het ASP opnieuw de kosten voor de inbouw van het alcoholslot zijn verschuldigd.

Naar het oordeel van het hof is het opleggen van de maatregel gelet op al het vorenoverwogene in alle gevallen aan te merken als een *criminal charge* in de zin van artikel 6

lid 1 EVRM. Nu hiermee de vraag onder 2.1 bevestigend is beantwoord, geldt dat de uit artikel 6 lid 1 EVRM voortvloeiende waarborgen voor punitieve sancties, zoals de onschuldpresumptie, het legaliteitsbeginsel en de eisen van berechting binnen een redelijke termijn, in rechte kunnen worden ingeroepen.

Vervolgens komt de vraag aan de orde welk gevolg verbonden dient te worden aan het oordeel dat de maatregel een *criminal charge* in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM is en derhalve als een 'vervolging' dient te worden aangemerkt. Hierbij komen de werking en de reikwijdte van het *ne bis in idem*-beginsel in beeld.

Ne bis in idem?

Het *ne bis in idem*-beginsel is in het Nederlands recht gecodificeerd in artikel 68 Sr. Voor zover hier van belang kan – behoudens de gevallen waarin rechterlijke uitspraken voor herziening vatbaar zijn – ingevolge dit artikel niemand andermaal worden vervolgd wegens een feit waarover te zijnen aanzien bij gewijsde van de rechter in Nederland onherroepelijk is beslist.

Behalve in het nationale (straf)recht is het *ne bis in idem*-beginsel eveneens neergelegd in het internationale recht. Artikel 14 lid 7 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna: IVBPR) luidt – voor zover hier van belang – als volgt: *'No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted in accordance with the law and penal procedure of each country.'*

Bij de ratificatie van bovengenoemde bepaling is door Nederland het voorbehoud gemaakt dat uit voornoemde verdragsbepaling geen verdergaande verplichtingen worden aanvaard dan die welke voortvloeien uit artikel 68 Sr. Hierbij verdient opmerking dat blijkens de noot van Y. Buruma bij het arrest van het EHRM d.d. 10 februari 2009, NJ 2010/36 (*Zolotukhin tegen Rusland*), het *ne bis in idem*-beginsel geen rol speelde bij de beslissing om niet te ratificeren (*Kamerstukken II 2004/05, 29800 VI, 9*).

In het EVRM zelf ontbreekt een uitdrukkelijke bepaling die de burger beschermt tegen nieuwe vervolging of bestraffing, echter in – het door Nederland niet geratificeerde – artikel 4 lid 1 van het Zevende Protocol bij dat verdrag is de volgende bepaling opgenomen: *'No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.'*

Het hof acht bij de beantwoording van de onder 3.12 opgeworpen vraag het zogenoemde *una-via*-beginsel, neergelegd in artikel 243 lid 2 Sv, dat van kracht is sinds 1 juli 2009, eveneens van belang. Het *una-via*-beginsel houdt – kort gezegd en voor zover hier van belang – ingevolge

deze wettelijke bepaling in dat: 'indien ter zake van het feit aan de verdachte een bestuurlijke boete is opgelegd, dan wel een mededeling als bedoeld in artikel 5:50, tweede lid, onderdeel a, van de Algemene wet bestuursrecht is verzonden, dit dezelfde rechtsgevolgen heeft als een kennisgeving van niet verdere vervolging'.

Het opleggen van een bestuurlijke boete, dan wel de mededeling dat er geen bestuurlijke boete wordt opgelegd, staat dus gelijk aan een kennisgeving van niet verdere vervolging, en roept de rechtsbescherming van artikel 255 Sv in het leven. Dit impliceert dat het Openbaar Ministerie alleen in het geval van nieuwe bezwaren, of wanneer het gerechtshof na een klacht op grond van artikel 12 Sv de vervolging alsnog beveelt, kan vervolgen voor een feit waarvoor al een bestuurlijke boete is opgelegd.

In de memorie van toelichting (hierna: MvT; *Kamerstukken II 2006/07*, 31124, 3) bij het voorstel van wet tot aanpassing van bijzondere wetten aan de vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht, is met betrekking tot het *una-via*-beginsel opgenomen dat er geen strafrechtelijke sanctie kan worden opgelegd indien voor dezelfde overtreding reeds een bestuurlijke boete is opgelegd; in dat geval is het *una-via*-beginsel van toepassing. Voornoemd punt is van groot belang, zo wordt in de MvT toegelicht, omdat het nogal eens voorkomt dat de wet op overtreding van een voorschrift zowel een strafsanctie als een bestuurlijke boete stelt. In dat geval, aldus de MvT, zal de overheid moeten kiezen. Het gaat er niet slechts om dat geen twee straffen worden opgelegd. Ook moet worden voorkomen dat iemand nodeloos tweemaal in een sanctieprocedure wordt betrokken voor dezelfde overtreding (*nemo debet bis vexari*).

De Hoge Raad heeft met betrekking tot bovengenoemd vraagstuk in zijn arrest van 12 januari 1999, *NJ 1999/289*, het volgende overwogen:

'3.3 Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat ter zake van de in artikel 2, eerste lid, WAHV (hof: Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften) bedoelde gedragingen strafvervolging is uitgesloten. Voorts verzet het wettelijk stelsel zich ertegen enerzijds dat, indien een strafrechtelijke vervolging is ingesteld ter zake van overtreding van artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994 nadien een administratieve sanctie wordt opgelegd ter zake van een of meer gedragingen die deel uitmaken van het strafrechtelijk verweten verkeersgedrag en anderzijds dat, indien ter zake van een gedraging een administratieve sanctie is opgelegd, die gedraging in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling van de vraag of het verkeersgedrag als een overtreding van artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994 zal worden vervolgd.'

Voor de beantwoording van de vraag of het *ne bis in idem*-beginsel een rol van betekenis heeft,

zoekt het hof aansluiting bij de ratio van dit beginsel. Een van de in de literatuur genoemde onderdelen van de ratio van het *ne bis in idem*-beginsel is de rechtsbescherming van de verdachte, die erop moet kunnen vertrouwen dat hij na een (afgeronde) procedure niet voor de tweede keer voor hetzelfde feit wordt vervolgd en evenmin dat hij twee keer voor hetzelfde feit wordt gestraft. De individuele rechtszekerheid wordt door het beginsel gediend.

Het hof heeft onder ogen gezien dat uit de literatuur en de jurisprudentie blijkt dat artikel 68 Sr zich in beginsel beperkt tot beslissingen van strafrechtelijke aard – al wordt daar ook wel anders over gedacht –, dat het artikel op zichzelf geen betekenis heeft voor het verbod van cumulatie van strafsancities en administratieve sancties, alsmede dat bovengenoemde twee verdragsbepalingen onder een voorbehoud, respectievelijk niet door Nederland zijn geratificeerd.

Niettegenstaande het onder 4.6 genoemde uitgangspunt met betrekking tot de oorspronkelijk meer beperkte uitleg en reikwijdte van het *ne bis in idem*-beginsel, zoals neergelegd in artikel 68 Sr, komt het hof tot het oordeel dat, gelet op het onder 4.4 genoemde arrest van de Hoge Raad en de invoering in het Wetboek van Strafvordering van het *una-via*-beginsel, genoemd onder 4.3, in de jurisprudentie een beweging zichtbaar is ingevolge welke de reikwijdte van artikel 68 Sr naar thans geldend recht verder strekt.

De Hoge Raad heeft in genoemd arrest van 12 januari 1999 kort gezegd geoordeeld dat strafrechtelijke vervolging en een administratieve sanctie voor hetzelfde feitencomplex niet samengaan. Daarbij gebruikt de Hoge Raad de ruimere bewoording van ‘administratieve sanctie’ en niet ‘bestuurlijke boete’.

In deze ontwikkeling past dat de wetgever bij invoering van de vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht het *una-via*-beginsel in het Wetboek van Strafvordering heeft geïntroduceerd, waarbij volgens de MvT de wetgever belang hecht aan het *ne bis in idem*-/*nemo bis vexari*-beginsel als het gaat om de verhouding tussen de bestuurlijke boete en de strafrechtelijke sanctie. Al spreekt de MvT van de bestuurlijke boete, naar het oordeel van het hof is de ratio die aan de MvT voor invoering van het *una-via*-beginsel is te ontleen in dit verband van essentieel belang. Die ratio is het tegengaan van het nodeloos iemand tot tweemaal toe betrekken in een sanctieprocedure voor dezelfde overtreding.

Op grond van al het vorenstaande is het hof van oordeel dat de oplegging van de maatregel van het alcoholslot door het CBR een *criminal charge* in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM is, en dat deze maatregel als zodanig gelijk moet worden gesteld aan in de strafrechtspleging op te leggen sancties. Naar het oordeel van het hof is een strafrechtelijke vervolging als in casu, voor hetzelfde feitencomplex als waarvoor reeds de maatregel van het alcoholslot is opgelegd in

strijd met het wettelijk stelsel. Hieraan moet de conclusie worden verbonden dat het Openbaar Ministerie op grond van artikel 68 Sr niet-ontvankelijk dient te worden verklaard in de vervolging van de verdachte. Dienovereenkomstig wordt beslist.

Het middel komt met rechts- en motiveringsklachten op tegen het oordeel van het hof dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk is in de vervolging van de verdachte wegens overtreding van artikel 8 WWV 1994.

Het gaat in de onderhavige zaak naar de kern genomen om het antwoord op de vraag of de omstandigheid dat het CBR aan een bestuurder een ASP heeft opgelegd omdat hij heeft gereden onder invloed van een zodanige hoeveelheid alcoholhoudende drank dat een bepaalde drempelwaarde in het adem- of bloedalcoholgehalte is overschreden, gevolgen heeft voor de strafrechtelijke vervolgbaarheid van diezelfde gedraging.

Artikel 68 Sr is op het onderhavige geval niet van toepassing, omdat niet sprake is van – kort gezegd – meerdere onherroepelijke beslissingen van de strafrechter.

Er bestaat echter een sterke gelijkenis tussen de strafrechtelijke vervolging in gevallen als het onderhavige en de procedure die leidt tot oplegging van een ASP, welke gelijkenis blijkt wanneer op de onderhavige situatie de vergelijkingsfactoren worden toegepast die in de rechtspraak van de Hoge Raad zijn ontwikkeld ten behoeve van de beoordeling van de vraag of sprake is van 'hetzelfde feit' als bedoeld in artikel 68 Sr en artikel 313 Sv (vgl. HR 1 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BM9102, NJ 2011/394). Een dergelijke vergelijking leidt tot de slotsom dat enerzijds de procedure die leidt tot oplegging van het ASP en anderzijds de strafrechtelijke vervolging hun oorsprong vinden in hetzelfde feit als in die rechtspraak bedoeld. De aan de betrokkene verweten gedraging is immers identiek, te weten (nader bepaalde gevallen van) rijden onder invloed, terwijl de beschermde rechtsgoederen in hoge mate vergelijkbaar zijn, te weten de bevordering van de verkeersveiligheid.

Daarnaast geldt dat voor de betrokkene de gevolgen van het opleggen van het ASP en de van het instellen van een strafvervolging te verwachten strafrechtelijke sancties in hoge mate overeenkomen, nu beide voor de betrokkene kunnen leiden tot een ingrijpende beperking van de rijbevoegdheid en oplegging van een wezenlijke betalingsverplichting.

Aldus komt naar voren dat zich hier een uitzonderlijke – van andere gevallen waarin een bestuursrechtelijk en een strafrechtelijk traject samenlopen, afwijkende – situatie voordoet die op gespannen voet staat met het, aan artikel 68 Sr ten grondslag liggende, beginsel dat iemand niet tweemaal kan worden vervolgd en bestraft voor het begaan van hetzelfde feit.

Hoewel het, hiervoor onder 3 sub (iii) weergegeven, internationale kader in een geval als het

onderhavige niet van toepassing is, kunnen aan dit kader en de daarbinnen ontwikkelde rechtspraak elementen worden ontleend die voor de beantwoording van de hiervoor in 4.2 gestelde vraag van belang zijn. Dat kader benadrukt het internationaal breed erkende belang van het *ne bis in idem*-beginsel (vgl. in die zin ook voornoemd arrest van de Hoge Raad van 1 februari 2011), en brengt aldus tevens de gelding van het aan artikel 68 Sr ten grondslag liggende beginsel tot uitdrukking.

Van bijzondere betekenis daarbij is dat in internationaal verband niet zonder meer doorslaggevend is of de nationale wetgever een sanctie als bestuursrechtelijk of als strafrechtelijk heeft aangemerkt. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de beslissing van het EHRM van 13 december 2005 (73661/01, *Nilsson vs. Zweden*), waarin in het kader van artikel 4 van het Zevende Protocol bij het EVRM een bestuursrechtelijke schorsing van de rijbevoegdheid van achttien maanden vanwege de ernst ervan als een ‘*criminal sanction*’ werd gezien. Uit diezelfde rechtspraak komt ook naar voren dat het EHRM bij de beoordeling of artikel 4 van het Zevende Protocol is geschonden, groot belang toekent aan de vraag of sprake is van een ‘*sufficiently close connection*’ tussen de betrokken procedures. Indien sprake is van een dergelijke samenhang, kan het gevolg daarvan zijn dat de beide procedures moeten worden beschouwd als één samenhangende reactie op het strafbare feit en niet als twee verschillende procedures in de zin van artikel 4 van het Zevende Protocol (vgl. ook EHRM 20 mei 2014, 11828/11, *Nykänen vs. Finland*).

Het voorgaande stelt in het licht dat de wetgever – anders dan met betrekking tot bijvoorbeeld de bestuurlijke boete en de administratiefrechtelijke handhaving van verkeersvoorschriften – de samenhang tussen de procedure die leidt tot de oplegging van het ASP en de strafvervolging niet heeft geregeld en daarmee geen regeling heeft getroffen die bepaalt hoe de strafrechter in die gevallen waarin het ASP is opgelegd, dient om te gaan met de samenloop van die maatregel en de in de strafzaak te nemen beslissingen op het gebied van de procedurele afstemming, de vervolgbaarheid en/of de mogelijke verdiscontering van het gewicht van het opgelegde ASP in de sanctietoemeting.

Tegen de achtergrond van het hiervoor overwogene is bij de huidige Nederlandse regelgeving de strafvervolging van een verdachte ter zake van het rijden onder invloed van alcoholhoudende drank in strijd met de beginselen van een goede procesorde in die gevallen waarin de verdachte op grond van datzelfde feit de onherroepelijk geworden verplichting tot deelname aan het ASP is opgelegd. Die beginselen van een goede procesorde kunnen immers meebrengen – en brengen in de hier aan de orde zijnde gevallen ook mee – dat een inbreuk op het beginsel dat iemand niet tweemaal kan worden vervolgd en bestraft voor het begaan van hetzelfde feit, de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de strafvervolging tot gevolg heeft.

Dit vervolgingsbeletsel geldt eveneens gedurende een tegen de oplegging van het ASP lopende bezwaar- of beroepsprocedure.

In cassatie moet ervan worden uitgegaan dat in de onderhavige zaak aan de verdachte onherroepelijk de verplichting tot deelname aan het ASP is opgelegd. Dat betekent dat het oordeel van het hof dat het Openbaar Ministerie in zijn vervolging niet-ontvankelijk is, juist is, wat er ook zij van de daaraan ten grondslag gelegde motivering.

Het middel faalt.

Met het oog op de strafzaken die inmiddels zijn afgedaan met een onherroepelijke veroordeling merkt de Hoge Raad nog op dat noch de (mogelijke) oplegging van het ASP en de daaraan ten grondslag liggende regelgeving noch het daarover in dit arrest gegeven oordeel kan worden aangemerkt als een voor herziening van een veroordeling door de strafrechter vereist (nieuw) 'gegeven' als bedoeld in artikel 457 lid 1 onder c Sv.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:434

Zaaknummer: 14/04940

Wetsartikelen: 68 Sr, 14 IVBPR en 8 WVV

RECHTSPRAAK

Geen strafvervolgning naast alcoholslot.

Het middel komt met rechts- en motiveringsklachten op tegen het oordeel van het hof dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk is in de vervolging van de verdachte wegens overtreding van artikel 8 WVV 1994.

Op de gronden die zijn vermeld in HR 3 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:434 kan het middel niet tot cassatie leiden.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:432

Zaaknummer: 14/05401

Wetsartikelen: 8 WVV, 14 IVBPR en 68 Sr

RECHTSPRAAK

Belang bij cassatieberoep niet evident gezien de hoogte van de opgelegde straf.

Advocaat-generaal W.H. Vellinga heeft geconcludeerd tot vernietiging van het bestreden arrest en tot terugwijzing van de zaak naar het hof dan wel verwijzing van de zaak naar een aangrenzend hof teneinde op het bestaande hoger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan.

Het eerste middel klaagt dat de bewezenverklaring onder 1 en 2, voor zover inhoudende dat de verdachte ‘redelijkerwijs moest vermoeden’ dat het door misdrijf verkregen goederen respectievelijk uit enig misdrijf afkomstige voorwerpen betrof, onvoldoende is gemotiveerd.

Het oordeel van het hof dat de verdachte met betrekking tot de door hem verkochte sieraden in die mate is tekortgeschoten in zijn onderzoeksplicht dat hij met de voor schuldheiling respectievelijk schuldwitwassen vereiste aanmerkelijke onvoorzichtigheid heeft gehandeld is, in aanmerking genomen hetgeen het hof heeft vastgesteld omtrent de omstandigheden waaronder de verdachte de sieraden van de destijds 17-jarige [betrokkene 5] in ontvangst heeft genomen teneinde deze voor [betrokkene 5] te verkopen, toereikend gemotiveerd.

Het middel faalt.

De middelen klagen over het oordeel van het hof dat het onder 2 bewezenverklaarde ‘schuldwitwassen’ oplevert.

De middelen doen daartoe een beroep op recente rechtspraak van de Hoge Raad over in het bijzonder het verwerven of voorhanden hebben van onmiddellijk uit eigen misdrijf afkomstige voorwerpen. Die rechtspraak komt er – kort gezegd – op neer dat in zulke gevallen bepaaldelijk eisen worden gesteld aan de motivering van het oordeel dat sprake is van (schuld)witwassen in die zin dat dan uit die motivering moet kunnen worden afgeleid dat de verdachte het voorwerp niet slechts heeft verworven of voorhanden heeft gehad, maar dat zijn gedragingen ook (kennelijk) gericht zijn geweest op het daadwerkelijk verbergen of verhullen van de criminele herkomst van het voorwerp (vgl. HR 25 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:702, NJ 2014/302).

De middelen stellen daardoor tevens de vraag aan de orde in hoeverre de onder 1 bewezenverklearde schuldheling, bestaande uit het voorhanden hebben en overdragen van door misdrijf verkregen sieraden, gevolgen heeft voor het onder 2 bewezenverklearde schuldwitwassen, bestaande uit het voorhanden hebben en omzetten van diezelfde, uit misdrijf afkomstige sieraden.

Wat betreft het onder 4.1.2 bedoelde beroep op de recente rechtspraak geldt dat het in de bestreden uitspraak besloten liggende oordeel van het hof over het schuldwitwassen dat zich niet een geval voordoet waarin sprake is van voorwerpen die 'onmiddellijk' afkomstig zijn uit een door de verdachte zelf begaan misdrijf, niet onbegrijpelijk is, in aanmerking genomen dat uit de door het hof gebezigde bewijsvoering volgt dat een op 25 oktober 2010 gepleegde overval het misdrijf is waaruit de sieraden afkomstig zijn, en zich met betrekking tot de vraag wie die overval heeft begaan niet een van de in het arrest van de Hoge Raad van 16 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3618, r.o. 2.3.2 onder (i) tot en met (iii) aangeduide omstandigheden voordoet die kunnen duiden op betrokkenheid van de verdachte bij die overval.

In zoverre falen de middelen.

Wat betreft de onder 4.1.3 bedoelde combinatie van heling en witwassen houdt de wetsgeschiedenis van de Wet van 6 december 2001, *Stb.* 2001, 606, tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enkele andere wetten in verband met de strafbaarstelling van het witwassen van opbrengsten van misdrijven, onder meer het volgende in:

- *De memorie van toelichting:*

'Sinds de herziening van de helingbepalingen in 1991 is de aandacht voor witwassen verder toegenomen. Justitie en politie hebben meer kennis gekregen van de aard en verschijningsvormen van dit fenomeen en van de mogelijke bestrijdingswijzen. Duidelijk is geworden dat het witwassen niet zozeer als een species van heling moet worden gezien als wel als een zelfstandig delict met een eigen aard, dat een aparte aanpak verdient. Het bewustzijn is toegenomen dat van manipulaties met misdaadgeld een grote bedreiging uitgaat voor de samenleving. De integriteit van het financiële en economische verkeer wordt aangetast doordat gelden met een criminele oorsprong worden «gewit» en weer een (schijnbaar) legale rol in dat verkeer kunnen gaan spelen zonder dat dit voor de bonafide deelnemers aan dat verkeer kenbaar is. Deze laatsten worden dus ongemerkt betrokken bij het handelen van criminelen. Anderen, die wel op de hoogte zijn, worden door de grote sommen geld waarom het gaat, in de verleiding gebracht om hun medewerking te verlenen aan de betrokken constructies door beschikbaarstelling van hun (financiële of juridische) expertise of door gebruikmaking van de gelegenheid die hun functie hun biedt. Hierbij kan worden

gedacht aan medewerkers van financiële instellingen of ambtenaren belast met overheidstoezicht of subsidieverlening. In het uiterste geval zouden grootschalige witwashandelingen ertoe kunnen leiden dat van misdrijf afkomstig geld een machtsfactor wordt die de samenleving corrumpeert. Witwassen vormt dus een bedreiging voor de maatschappelijke orde.

Op dit punt bestaat een verschil met de klassieke heling. Heling bestaat uit het profiteren van andermans misdrijven door het overnemen en/of verhandelen van de door die misdrijven (de zogenaamde gronddelicten) verkregen goederen. Daardoor wordt bevorderd dat anderen die misdrijven (blijven) plegen. Dit zogenaamde begunstigende karakter van heling staat voorop. Ook witwassen werkt in zekere zin begunstigend ten opzichte van misdrijven zoals drugshandel en fraude. Zoals in de inleiding gezegd zouden bepaalde lucratieve vormen van criminaliteit immers niet zo aantrekkelijk zijn als de daders er niet in slaagden wegen te vinden om de opbrengsten ervan aan het zicht van de overheid te onttrekken. Primair gaat het bij het witwassen echter om de aantasting van de integriteit van het financiële en economische verkeer en de bedreiging van de openbare orde. Dit is reden om de nieuwe strafbaarstelling niet op te nemen in de titel over begunstiging maar in een aparte titel over witwassen.

Ook in ander opzicht verschilt de klassieke heling van het witwassen. In de opvatting van de wetgever behoefde de heler voor het beheer van de grotendeels concrete en tastbare voorwerpen geen gecompliceerde handelingen te verrichten en behoefde die persoon daarbij geen hulp van of samenwerking met anderen. Dit is anders bij het witwassen. Daar blijft het zelden bij één laakbare handeling en gaat het vaak om een aantal samenhangende kunstgrepen.

Behalve overeenkomsten tussen heling en witwassen zijn er dus verschillen tussen beide delicten, in het bijzonder gelegen in de aard ervan. De twee strafbaarstellingen hebben een verschillende bestaansgrond. Dit neemt overigens niet weg dat de strafbaarstellingen van heling en witwassen, tekstueel gezien, elkaar deels overlappen. In het bijzonder de onderdelen a van de artikelen 416 en 417bis en de onderdelen b van de voorgestelde artikelen 420bis en 420quater zijn grotendeels gelijkloidend. Dit betekent dat in bepaalde gevallen zowel een van de helingbepalingen als een van de witwasbepalingen toepasbaar zal zijn. De officier van justitie kan in zo'n geval kiezen welk feit hij telastelegt (eventueel kan hij de twee feiten ook alternatief telaste leggen). Deze keuze heeft geen gevolgen voor het toepasselijke strafmaximum. Dat is namelijk voor heling en witwassen gelijk, zowel wat betreft de opzettelijke als wat betreft de culpoze varianten.'

(Kamerstukken II 1999/2000, 27159, 3, p. 5-6)

- *De nota naar aanleiding van het verslag:*

‘De leden van de D66 fractie (...) vragen verder in welke gevallen zowel een van de helingbepalingen als een van de witwasbepalingen toepasbaar is. Het gaat om gevallen van witwassen die kunnen worden gekwalificeerd als het «verwerven, voorhanden hebben of overdragen» van opbrengsten uit misdrijf. In zulke gevallen zullen veelal zowel de artikelen 416, eerste lid, onder a, of 417bis, eerste lid, onder a, Sr als de voorgestelde artikelen 420bis, eerste lid, onder b, of 420quater, eerste lid, onder b, Sr van toepassing zijn. Voorbeelden hiervan zijn de koerier die wordt aangetroffen met een grote hoeveelheid vreemde valuta afkomstig uit drugshandel of de persoon die in het bezit is van een luxe motorboot betaald met crimineel geld.

(...)

De aan het woord zijnde leden van de VVD-fractie vragen of zij uit de separate strafbaarstelling van het witwassen mogen afleiden dat naast de veroordeling voor bijvoorbeeld diefstal ook een veroordeling kan volgen voor witwassen? Zij noemen het voorbeeld van de fietsendief die weggrijpt op de zojuist door hem gestolen fiets en zich aldus waarschijnlijk schuldig maakt aan het «gebruik maken» - in de zin van het nieuwe artikel 420bis, eerste lid, onder b, Sr - van een voorwerp waarvan hij weet dat het afkomstig is uit enig misdrijf. Betekent dit dat fietsendiefstal voortaan dubbel kan worden gestraft, zo vragen deze leden. Inderdaad betekent het feit dat witwassen voortaan strafbaar is óók als het betrokken voorwerp uit eigen misdrijf (het gronddelict) afkomstig is, dat de betrokken persoon voor beide feiten vervolgd en veroordeeld zou kunnen worden: het plegen van het gronddelict en het plegen van witwassen. Dit zou in theorie ook kunnen gelden voor de opgevoerde fietsendief. Hoewel dit niet als een typisch geval van witwassen kan worden beschouwd, moet worden vastgesteld dat de internationale strafbaarstellingsverplichtingen zich naar de letter ook tot dit soort gevallen uitstrekken. Overigens is deze situatie - waarin een reeks van nauw samenhangende handelingen van één persoon verschillende strafbare feiten oplevert - in het strafrecht geenszins ongebruikelijk. Ik wijs bijvoorbeeld op de situatie in het verkeer waarin een persoon, na een ernstig ongeval te hebben veroorzaakt, doorrijdt zonder gelegenheid te hebben geboden tot vaststelling van zijn identiteit; dit zou zowel overtreding van artikel 6 als van artikel 7 Wegenverkeerswet 1994 kunnen opleveren. Dergelijke situaties leiden - mits de verschillende strafbare feiten in een en dezelfde vervolging worden telastgelegd - niet tot een verboden geval van dubbele bestraffing, zoals de aan het woord zijnde leden kennelijk vrezen. De zogenaamde samenloopbepalingen van de artikelen 55 e.v. Sr stellen immers grenzen aan de cumulatie van de op de verschillende feiten gestelde maximumstraffen.’

(*Kamerstukken II 2000/01, 27159, 5, p. 8-10*)

Uit de hiervoor aangehaalde wetsgeschiedenis blijkt dat bij de strafbaarstelling van het witwassen van opbrengsten van misdrijven onder ogen is gezien dat een identiek feitencomplex op zichzelf tot de tenlastelegging en bewezenverklaring van zowel (schuld)heling als (schuld)witwassen zou kunnen leiden. Uit die wetsgeschiedenis komt voorts naar voren dat het in zo een geval op de weg van het Openbaar Ministerie ligt bij het opstellen van de tenlastelegging een keuze te maken tussen die heling en dat witwassen (desgewenst in de vorm van een alternatieve of een primaire/subsidiaire tenlastelegging), alsmede dat de samenloopbepalingen van artikel 55 e.v. Sr grenzen stellen aan de cumulatie van de op de verschillende feiten gestelde maximumstraffen.

Tegen deze achtergrond moet worden aangenomen dat niet is uitgesloten dat zich gevallen kunnen voordoen waarin sprake is van eendaadse samenloop (artikel 55 lid 1 Sr) van heling en witwassen van hetzelfde voorwerp. Dat de strafbaarstelling van witwassen in sterkere mate dan bij de strafbaarstelling van heling het geval is strekt ter bescherming van de integriteit van het financiële en economische verkeer, staat daaraan niet in de weg indien het gaat om een – naar de kern genomen – identiek feitencomplex.

Afhankelijk van de omstandigheden is het voorts niet uitgesloten dat sprake is van een voortgezette handeling (artikel 56 lid 1 Sr) van heling en witwassen indien aan de gedragingen van de verdachte met betrekking tot hetzelfde voorwerp één ongeoorloofd wilsbesluit ten grondslag ligt.

Daarnaast kan zich in gevallen waarin sprake is van meerdaadse samenloop (artikel 57 lid 1 Sr) van heling en witwassen, de situatie voordoen waarin de ten laste van de verdachte bewezenverklaarde heling moet worden aangemerkt als het misdrijf waaruit het witgewassen voorwerp onmiddellijk afkomstig is. Voor de motivering van het oordeel dat sprake is van witwassen geldt dan de hiervoor onder 4.1.2 aangeduide rechtspraak.

Gelet op het voorgaande en in aanmerking genomen dat uit de bewezenverklaringen en de door het hof gebezigde bewijsvoering volgt dat het bij de heling en het witwassen van de sieraden afkomstig uit een op 25 oktober 2010 gepleegde overval gaat om een uit het oogpunt van tijd, plaats, gedragingen en voorwerpen identiek feitencomplex, is niet zonder meer begrijpelijk dat het hof dit helen en witwassen als meerdaadse, en niet als eendaadse samenloop heeft aangemerkt. In zoverre slagen de middelen.

Dit behoeft echter niet tot cassatie te leiden, nu, gelet op de in geval van toepassing van artikel 55 lid 1 Sr respectievelijk artikel 57 lid 1 Sr toepasselijke strafmaxima en de in het onderhavige geval opgelegde straf bestaande uit een werkstraf van tachtig uren, subsidiair veertig dagen hechtenis, het belang van de verdachte bij zijn cassatieberoep niet evident is. De schriftuur

bevat evenwel niet de in HR 11 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0146, *NJ* 2013/241, r.o. 2.6.2 bedoelde, in zo een geval vereiste toelichting met betrekking tot het belang bij het ingestelde cassatieberoep en het – rechtens te respecteren – belang bij vernietiging van de bestreden uitspraak en een nieuwe feitelijke behandeling van de zaak.

Het middel klaagt dat de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM in de cassatiefase is overschreden omdat de stukken te laat door het hof zijn ingezonden.

Het middel is gegrond. Voorts doet de Hoge Raad uitspraak nadat meer dan twee jaren zijn verstreken na het instellen van het cassatieberoep. Een en ander brengt mee dat de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden. Gelet op de aan de verdachte opgelegde werkstraf van tachtig uren, subsidiair veertig dagen hechtenis, en de mate waarin de redelijke termijn is overschreden, is er geen aanleiding om aan het oordeel dat de redelijke termijn is overschreden enig rechtsgevolg te verbinden en zal de Hoge Raad met dat oordeel volstaan.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:501

Zaaknummer: 13/05328

Wetsartikelen: 55 Sr, 57 Sr, 417bis Sr en 420quater Sr

RECHTSPRAAK

Begrip hoofdzaak als bedoeld in artikel 423 lid 2 Sv.

Het middel klaagt over het oordeel van het hof dat artikel 423 lid 2 Sv niet van toepassing is ter zake van het onder 1 en onder 2 ten laste gelegde.

Artikel 423 lid 2 Sv luidt:

‘Indien de hoofdzaak niet door de rechtbank is beslist en het onderzoek daarvan gevolg moet zijn van de vernietiging van het vonnis, doet het gerechtshof de zaak zelf af, tenzij terugwijzing naar dezelfde rechtbank door de advocaat-generaal of de verdachte ter terechtzitting is verlangd. Terugwijzing vindt ook zonder uitdrukkelijk gebleken verlangen van de verdachte plaats indien de verdachte niet ter terechtzitting aanwezig is en de dagvaarding om op de terechtzitting in hoger beroep te verschijnen of de aanzegging of oproeping voor de nadere terechtzitting aan de verdachte niet in persoon is gedaan of betekend en zich geen andere omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat de dag van de terechtzitting of van de nadere terechtzitting de verdachte tevoren bekend was. In geval van terugwijzing doet de rechtbank recht met inachtneming van 's hofs arrest.’

Wat betreft feit 1 heeft de politierechter de inleidende dagvaarding nietig verklaard ten aanzien van het primair ten laste gelegde en de verdachte vrijgesproken van het subsidiair ten laste gelegde. In aanmerking genomen dat de politierechter de verdachte heeft vrijgesproken van het subsidiair ten laste gelegde, doet zich niet de situatie voor dat wat betreft het onder 1 ten laste gelegde de hoofdzaak niet door de politierechter is beslist zodat artikel 423 lid 2 Sv niet van toepassing is. In zoverre faalt het middel.

Wat betreft feit 2 heeft de politierechter eveneens de inleidende dagvaarding nietig verklaard. De politierechter heeft met betrekking tot dit feit dus niet de hoofdzaak beslist. Het hof heeft, na wijziging van de tenlastelegging in hoger beroep, wat betreft feit 2 de geldigheid van de dagvaarding aangenomen en is vervolgens, met vernietiging van het vonnis van de politierechter, wat betreft dit feit 2 in een onderzoek van de hoofdzaak getreden en heeft ten aanzien daarvan beslist als onder 2.5 is weergegeven. Aangezien de vernietiging van het vonnis in eerste aanleg op de door het hof aangenomen grond het onderzoek van de

hoofdzaak ten gevolge moest hebben, mocht het hof, nu de verdachte niet ter terechtzitting in hoger beroep van 1 maart 2013 aanwezig was en de oproeping voor die terechtzitting hem niet in persoon was uitgereikt, ingevolge artikel 423 lid 2 tweede volzin Sv de zaak slechts zelf afdoen indien zich een omstandigheid had voorgedaan waaruit voortvloeide dat de dag van die terechtzitting de verdachte tevoren bekend was. In aanmerking genomen dat het hof niet ervan blijk heeft gegeven te hebben onderzocht of zo een omstandigheid zich heeft voorgedaan, is het middel terecht voorgesteld voor zover het klaagt over het oordeel van het hof dat ook ten aanzien van het onder 2 ten laste gelegde artikel 423 lid 2 Sv niet van toepassing is.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak maar uitsluitend wat betreft de beslissingen ter zake van het onder 2 ten laste gelegde en de strafoplegging, wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Leeuwarden, opdat de zaak in zoverre op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:507

Zaaknummer: 13/01909

Wetsartikelen: 423 Sv

RECHTSPRAAK

Gerechtvaardigd vertrouwen niet verdere vervolging?

Het middel klaagt dat het hof het verweer dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard in de vervolging op de grond dat door een hoofdagent van politie de toezegging is gedaan dat de verdachte niet zou worden vervolgd ten onrechte, althans op ontoereikende en/of onbegrijpelijke gronden heeft verworpen.

Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat in artikel 167 lid 1 Sv aan het Openbaar Ministerie de bevoegdheid is toegekend zelfstandig te beslissen of naar aanleiding van een ingesteld opsporingsonderzoek vervolging moet plaatsvinden. De beslissing van het Openbaar Ministerie om tot vervolging over te gaan leent zich slechts in zeer beperkte mate voor een inhoudelijke rechterlijke toetsing in die zin dat slechts in uitzonderlijke gevallen plaats is voor een niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie in de vervolging op de grond dat het instellen of voortzetten van die vervolging onverenigbaar is met beginselen van een goede procesorde (vgl. HR 6 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX4280, NJ 2013/109).

Zo'n uitzonderlijk geval doet zich voor wanneer de vervolging wordt ingesteld of voortgezet nadat door het Openbaar Ministerie gedane, of aan het Openbaar Ministerie toe te rekenen, uitlatingen (of daarmee gelijk te stellen gedragingen) bij de verdachte het gerechtvaardigde vertrouwen hebben gewekt dat hij niet (verder) zal worden vervolgd.

Het kennelijk in de bestreden uitspraak besloten liggende oordeel van het hof dat aan een toezegging van een hoofdagent van politie niet het gerechtvaardigd vertrouwen kan worden ontleend dat vervolging achterwege zal blijven is – gelet op hetgeen hiervoor is overwogen – in zijn algemeenheid onjuist. Het hof had moeten doen blijken te hebben onderzocht of sprake was van de gestelde toezegging door de hoofdagent dat geen vervolging zou worden ingesteld en of de verdachte in het geval van een bevestigende beantwoording op die toezegging mocht vertrouwen. Het hof heeft het verweer derhalve op ontoereikende gronden verworpen.

Het middel is terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak en wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:513

Zaaknummer: 13/01866

RECHTSPRAAK

Belang bij cassatieberoep niet evident gezien de hoogte van de opgelegde straf.

Het middel klaagt dat het hof ten onrechte bewezen heeft geacht dat de diefstal door twee of meer verenigde personen is gepleegd.

Artikel 311 Sr luidt, voor zover hier van belang, als volgt:

‘1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie wordt gestraft:

(...)

4° diefstal door twee of meer verenigde personen;

5° diefstal waarbij de schuldige zich de toegang tot de plaats van het misdrijf heeft verschaft of het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van braak, verbreking of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of een vals kostuum;

(...)

Behalve dat de diefstal is begaan door twee of meer verenigde personen in de zin van artikel 311 lid 1 onder 4° Sr is in de onderhavige zaak ook bewezenverklaard dat de diefstal door de verdachte is gepleegd onder een van de strafverzwarende omstandigheden als genoemd in voormelde bepaling onder 5°. In het licht daarvan en gelet op de wettelijke strafmaxima en in aanmerking genomen voorts de door het hof opgelegde straf en de motivering daarvan, is het belang van de verdachte bij zijn cassatieberoep niet evident. De schriftuur bevat evenwel niet de in HR 11 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0146, NJ 2013/241, r.o. 2.6.2 bedoelde, in zo een geval vereiste toelichting met betrekking tot het belang bij het ingestelde cassatieberoep en het – rechtens te respecteren – belang bij vernietiging van de bestreden uitspraak en terugwijzing van de zaak naar het hof met het oog op een nieuwe behandeling.

De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie niet-ontvankelijk.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:510

Zaaknummer: 14/00269

Wetsartikelen: 312 Sr

RECHTSPRAAK

Cassatie in belang der wet: verhouding tussen zittingsrechter en rechter-commissaris.

Het gaat in dit geding om het volgende. In de zaak die heeft geleid tot de bestreden beschikking heeft de rechtbank de zaak op de terechtzitting van 10 juni 2013 verwezen naar de rechter-commissaris 'teneinde lopende onderzoeken af te ronden en voorts al datgene te doen wat de rechter-commissaris overigens in overleg met de officier van justitie en de raadvrouw wenselijk of noodzakelijk acht'. De verdediging heeft bij de rechter-commissaris diverse verzoeken ingediend om onderzoekshandelingen te verrichten. Bij beschikking van 1 augustus 2013 heeft de rechter-commissaris deze verzoeken gedeeltelijk toegewezen en gedeeltelijk afgewezen. Tegen de afwijzing heeft de raadvrouw namens de verdachte op 7 augustus 2013 een bezwaarschrift ingediend. De rechtbank heeft de verdachte bij beschikking van 19 augustus 2013 in zijn bezwaarschrift ontvankelijk verklaard.

De bestreden beschikking houdt, voor zover hier van belang, het volgende in:

'De rechtbank overweegt ambtshalve dat bezwaarde in zijn bezwaarschrift kan worden ontvangen op grond van de volgende overwegingen.

Ter openbare terechtzitting van 10 juni 2013 heeft de rechtbank de zaak - open - verwezen naar de rechter-commissaris teneinde lopende onderzoeken af te ronden en voorts al datgene te doen wat de rechter-commissaris overigens in overleg met de officier van justitie en de raadvrouw wenselijk of noodzakelijk acht. De rechtbank heeft daarmee aangegeven dat de rechter-commissaris beslissingsbevoegdheid toekomt om binnen de wettelijke en de door de rechtbank vermelde (in casu geen bijzondere) grenzen bepaalde onderzoeken uit te voeren, zulks ter beoordeling door de rechter-commissaris. Voor zover de rechter-commissaris in dat kader bepaalde beslissingen neemt waarmee de verdediging zich niet kan verenigen, komt de vraag aan de orde of daartegen een rechtsmiddel bij de raadkamer van de rechtbank openstaat of dat de beslissing bij de verwijzende zittingsrechter dient te blijven.

De rechtbank is in het onderhavige geval van oordeel dat bezwaarde tegen deze tussentijdse beslissing van de rechter-commissaris een bezwaarschrift kan indienen bij (de raadkamer

van) de rechtbank. Het enkele feit dat in artikel 316, lid 3 (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering (Sv) de eerste afdeling van de Derde Titel van dit wetboek niet is vermeld, maakt dat niet anders. In bedoelde afdeling is aan de verdachte het recht toegekend een bezwaarschrift in te dienen bij de rechtbank indien de rechter-commissaris weigert de door de verdachte gewenste onderzoekshandelingen te verrichten (artikelen 182, lid 6 en 183, lid 3 Sv). Laatstgenoemde artikelen hebben betrekking op het vóóronderzoek (voorheen gerechtelijk vooronderzoek) als er van (een voornemen tot) dagvaarden, laat staan een zittingsrechter, nog geen sprake is. In die zin is het begrijpelijk dat de eerste afdeling van de Derde Titel niet in artikel 316, lid 3, Sv is opgenomen: van vooronderzoek in evenbedoelde zin kan immers in de situatie van artikel 316 Sv geen sprake meer zijn. Het wegvallen van de bij dit wetboek bepaalde mogelijkheid om een bezwaarschrift in te dienen staat in het onderhavige geval echter niet in de weg aan de ontvankelijkheid van bezwaarde in zijn bezwaarschrift.

In de thans aan de orde zijnde zaak, waarin een open verwijzing naar de rechter-commissaris heeft plaatsgevonden, heeft de zittingsrechter aan de rechter-commissaris opdracht gegeven om nader vooronderzoek te verrichten dat feitelijk nauwelijks verschilt van een vooronderzoek vóór dagvaarding, mede gelet op de toepasselijkverklaring van tal van bepalingen betreffende de uitvoering van het vooronderzoek in artikel 316 Sv. Als onder deze omstandigheden door de zittingsrechter de voortzetting van het vooronderzoek (weer) aan de rechter-commissaris wordt overgelaten, staat een redelijke wetstoepassing er niet aan in de weg dat de verdediging de bevoegdheid wordt gegeven om een bezwaarschrift in te dienen tegen bepaalde beslissingen van de rechter-commissaris op gelijke wijze als bij het vooronderzoek vóór dagvaarding. Het tegendeel komt de rechtbank onredelijk voor ten opzichte van de verdediging. Op de voet van de artikelen 445 en 446 Sv zou de verdediging bijvoorbeeld na een regiezitting, waarin vorderingen respectievelijk verzoeken van de officier van justitie en de verdediging aan de orde kunnen komen, géén beroep tegen beschikkingen van de rechter-commissaris bij de rechtbank kunnen instellen (artikel 445 Sv) en de officier van justitie wèl (artikel 446 Sv). Dit klemt te meer nu artikel 185 Sv (over de regiezitting) zowel van toepassing is op de situatie vóór als ná dagvaarding. Een en ander nog los van de onpraktische gevolgen waarbij in het bijzonder valt te denken aan vertraging van het strafproces, onder meer bestaande uit extra regiezittingen, welk gevolg de wetgever nu juist door de nieuwe wetgeving wil voorkomen. De in de wet verankerde afbakening van de regiefunctie tussen de zittingsrechter en de rechter-commissaris blijft bij dit alles overigens altijd en geheel in handen van de uiteindelijk verantwoordelijke zittingsrechter. Deze immers bepaalt of en op welke wijze zaken naar de rechter-commissaris worden verwezen. Dat kan open gebeuren, zoals in het onderhavige geval, of beperkt, in welk geval bezwaarschriften tegen beslissingen van de rechter-commissaris minder voor de hand liggen.

Gelet op al het voorgaande en gelet op het feit dat het bezwaarschrift binnen veertien dagen na het nemen van de afwijzende beschikking van de rechter-commissaris is ingediend, is bezwaarde ontvankelijk in zijn bezwaarschrift.’

Achtergrond van de vordering is de onduidelijkheid die sinds de invoering van de Wet versterking positie rechter-commissaris per 1 januari 2013 in de praktijk blijkt te bestaan omtrent taken en bevoegdheden van de rechter-commissaris ingeval deze zijn onderzoek op de voet van artikel 181 e.v. Sv nog niet heeft voltooid op het moment waarop de verdachte is of blijkt schriftelijke mededeling van de officier van justitie aan de rechter-commissaris zal worden gedagvaard.

De procureur-generaal heeft in zijn vordering gewezen op de volgende drie vragen die in het bijzonder beantwoording zouden behoeven.

(1) In hoeverre is de rechter-commissaris nog bevoegd onderzoekshandelingen te verrichten en te beslissen op vorderingen of verzoeken om nader onderzoek indien de verdachte is gedagvaard?

(2) Kunnen de officier van justitie en de verdachte na verwijzing door de zittingsrechter op de voet van artikel 316 Sv op grond van artikel 185 Sv de in artikel 181 Sv en 183 Sv bedoelde vorderingen respectievelijk verzoeken tot het verrichten van onderzoekshandelingen doen?

(3) Staat een rechtsmiddel open tegen afwijzende beslissingen die de rechter-commissaris na dagvaarding of na verwijzing neemt op wens tot het verrichten van onderzoekshandelingen?

Bevoegdheid rechter-commissaris tot voortzetting onderzoek na dagvaarding?

Ter beantwoording staat in de eerste plaats de vraag of de rechter-commissaris bevoegd is nog onderzoekshandelingen te verrichten en te beslissen op verzoeken of vorderingen om nader onderzoek in het geval dat de officier van justitie de rechter-commissaris op de voet van artikel 238 lid 2 Sv in kennis heeft gesteld dat tot dagvaarding van de verdachte zal worden overgegaan.

Het volgende moet worden vooropgesteld. Het onderzoek ter terechtzitting neemt een aanvang door het doen uitroepen van de zaak door de voorzitter (artikel 270 Sv). Dat brengt mee dat vanaf dat moment de zaak in handen is van de zittingsrechter, dat de zaak niet meer bij hem weggehaald kan worden en dat het de zittingsrechter is die de regie heeft over de behandeling van de zaak. Na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting is het de zittingsrechter die op de voet van artikel 316 Sv moet beslissen of enig (nader) onderzoek door

de rechter-commissaris noodzakelijk is.

Gelet op hetgeen in 4.1.2 is vooropgesteld en mede in aanmerking genomen het in de geschiedenis van zijn totstandkoming tot uitdrukking gebrachte streven om het onderzoek van de rechter-commissaris zo veel mogelijk afgerond te doen zijn voordat de zaak op de terechtzitting komt, brengt een redelijke uitleg van artikel 238 lid 2 Sv het volgende mee.

Na de kennisgeving van de officier van justitie dat tot dagvaarding zal worden overgegaan is de rechter-commissaris bevoegd tot voortzetting van zijn op grond van artikel 181-183 Sv reeds lopende onderzoek zolang het onderzoek ter terechtzitting nog niet is aangevangen. De bevoegdheid tot voortzetting van het onderzoek na (mededeling van het voornemen tot) dagvaarding is beperkt tot het onderzoek dat de rechter-commissaris noodzakelijk acht. Na die kennisgeving is voor vorderingen of verzoeken als bedoeld in artikel 181 en 183 Sv om onderzoekshandelingen te verrichten geen plaats.

Dientengevolge staat tegen afwijzing door de rechter-commissaris van na (kennisgeving van) dagvaarding naar voren gebrachte wensen tot onderzoek voor de verdachte geen bezwaarschrift op grond van artikel 183 lid 3 Sv open en voor de officier van justitie geen hoger beroep op grond van artikel 446 lid 1 Sv.

Vorderingen of verzoeken aan de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen na verwijzing?

De tweede opgeworpen vraag is of na verwijzing uit hoofde van artikel 316 Sv door de zittingsrechter naar de rechter-commissaris de toepasselijkheid van artikel 185 lid 2 Sv op het onderzoek van de rechter-commissaris impliceert dat de officier van justitie kan vorderen (artikel 181 lid 1 Sv) en de verdachte kan verzoeken (artikel 183 lid 1 Sv) dat de rechter-commissaris onderzoekshandelingen verricht.

Artikel 181 en 183 Sv zijn krachtens artikel 316 lid 3 Sv niet van overeenkomstige toepassing op het onderzoek door de rechter-commissaris na verwijzing. Voor vorderingen van de officier van justitie of verzoeken van de verdachte als in die bepalingen bedoeld is na verwijzing op de voet van artikel 316 Sv dan ook geen plaats. Aan de in het tweede lid van (het wel van overeenkomstige toepassing verklaarde) artikel 185 Sv geformuleerde bevoegdheid van de rechter-commissaris een regiebijeenkomst te beleggen, kan dan ook niet worden ontleend dat de bedoelde vorderingen of verzoeken toch kunnen worden gedaan.

Beroep of bezwaar tegen beslissingen van de rechter-commissaris na dagvaarding of verwijzing?

Zoals hiervoor is overwogen, is na (kennisgeving van) dagvaarding of na verwijzing op de voet van artikel 316 Sv geen plaats voor vorderingen of verzoeken aan de rechter-commissaris als

bedoeld in artikel 181 Sv en artikel 183 Sv. Dat brengt mee dat tegen een in die fase door de rechter-commissaris gegeven afwijzing van aan hem door de officier van justitie of de verdachte kenbaar gemaakte onderzoekswensen geen hoger beroep op grond van artikel 446 lid 1 Sv openstaat, respectievelijk geen bezwaarschrift op grond van artikel 183 lid 3 Sv kan worden ingediend. Een andere opvatting zou afbreuk doen aan de sturende positie van de zittingsrechter en nodeloze complicaties kunnen veroorzaken.

Het middel bevat de klacht dat de raadkamer ten onrechte heeft geoordeeld dat de bezwaarde ontvankelijk is in zijn bezwaarschrift tegen de afwijzende beschikking van de rechter-commissaris.

Het middel slaagt op grond van hetgeen hiervoor onder 4.3 is overwogen en beslist.

De Hoge Raad vernietigt in het belang van de wet de bestreden beschikking.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:505

Zaaknummer: 14/06524

Wetsartikelen: 238 Sv en 316 Sv

RECHTSPRAAK

Belang bij cassatieberoep niet evident gezien de hoogte van de opgelegde straf.

Advocaat-generaal A.E. Harteveld heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

Het tweede middel klaagt dat het hof ten onrechte bewezen heeft geacht dat de diefstal door twee of meer verenigde personen is gepleegd.

Artikel 311 Sr luidt, voor zover hier van belang, als volgt:

‘1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie wordt gestraft:

(...)

4° diefstal door twee of meer verenigde personen;

5° diefstal waarbij de schuldige zich de toegang tot de plaats van het misdrijf heeft verschaft of het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van braak, verbreking of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of een vals kostuum;

(...)

Behalve dat de diefstal is begaan door twee of meer verenigde personen in de zin van artikel 311 lid 1 onder 4° Sr is in de onderhavige zaak blijkens de bewijsvoering de diefstal door de verdachte gepleegd onder een van de strafverzwarende omstandigheden als genoemd in voormelde bepaling onder 5°. In het licht daarvan en gelet op de wettelijke strafmaxima en in aanmerking genomen voorts de door het hof opgelegde straffen en de motivering daarvan, is het belang van de verdachte bij zijn cassatieberoep niet evident. De schriftuur bevat evenwel niet de in HR 11 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0146, *NJ* 2013/241, r.o. 2.6.2 bedoelde, in zo een geval vereiste toelichting met betrekking tot het belang bij het ingestelde cassatieberoep en het – rechtens te respecteren – belang bij vernietiging van de bestreden uitspraak en terugwijzing van de zaak naar het hof met het oog op een nieuwe behandeling.

De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie niet-ontvankelijk.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 03-03-2015

ECLI: ECLI:NL:HR:2015:511

Zaaknummer: 14/00913

Wetsartikelen: 312 Sr